

УДК 94(477) «1920-1930»

*Геча Олена Анатоліївна
(Житомирський державний університет ім. Івана Франка,
м. Житомир, Україна)*

**ЄВРЕЙСЬКИЙ ТЕАТР ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ В УМОВАХ
КОРЕНІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ТЕАТРАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ)**

Нетривалий період коренізації подарував ковток свіжого повітря представникам національних громад, які були представлені на території Правобережної України. Особливо позитивно політика позначилась на сфері культури: розвиток національних шкіл, книгодрукування, періодичні видання, й звісно, театр. Єврейський театр як феномен культурного життя України став в останні роки об'єктом вивчення як для вітчизняних дослідників, так і представників західних історіографічних шкіл. Матеріалів, які висвітлюють діяльність єврейського театру у другій половині XIX - першій половині XX ст., збереглося небагато, крім того, вони зазвичай є розрізненими і несистематизованими. Заступник директора з наукової роботи Музею театрального, музичного та кіномистецтва України Ірина Мелешкіна зазначає, що виняток становить собою зібрання матеріалів з історії єврейського театру з фондової колекції Музею театрального, музичного і кіномистецтва України, яке репрезентує цінний досвід збору, збереження, вивчення і популяризації цього самобутнього явища. Статті дослідниці присвячені розвитку Харківського та Київського єврейських театрів, а також видатним акторам єврейського театру в

Україні [11, 12]. Є окремі розвідки про діяльність єврейських театрів у Чернівцях, Львові, Одесі, Чернігові, і тільки згадки про єврейський театр у Житомирі.

Метою дослідження є систематизація фактів та явищ театрального процесу на Житомирщині напередодні та в період політики коренізації, його функціонування в культурному контексті першої третини ХХ ст.

Особливості реалізації національної політики радянською владою на Правобережжі знайшли своє відображення у працях Л. Гуцало [3, 4], освітні проблеми національних меншин волинського регіону досліджено в роботах Н. Рудницької [16]. Важливим джерелом у дослідженні історії єврейського театру в Україні є книга режисера Мойсея Лоева «Вкрадена муза». Це художньо-документальні спогади про рідний йому Київський державний єврейський театр імені Шолома-Алейхема. Пізніше М. Лоев емігрував до США, де продовжував працювати у театрі [9]. Михайло Рибаків у книзі «Хрещатик відомий і невідомий» найбільше уваги зосередив на київських театрах - Інтимному театрові Олександра Дейча та Миколи Фореггера, Театрові легкої комедії «Пел-Мел», Новому польському театрові. Березолу, ТЮГу, єврейському театрові «Кунст-Вінкль». Не лише історія філармонії, а й театральне життя Житомира в цілому висвітлюється у книзі житомирського краєзнавця Г. Мокрицького «Тут музика живе уже віками...: Історія будівлі філармонії в Житомирі» [14]. Отже, можемо констатувати хоч і не значну, проте наявну історіографію питання, однак, окремі аспекти діяльності українських, й в переважній більшості, єврейських театрів, залишається малодослідженою. Не було й спеціальних досліджень, присвячених діяльності єврейських театрів на Правобережжі, зокрема у Житомирі. Заповнення саме цих історіографічних прогалів й виступало ще одним завданням дослідження.

Проголошення XII з'їздом РКП(б) у квітні 1923 р. курсу на коренізацію започаткувало проведення в СРСР широкомасштабної національної реформи, яка передбачала залучення представників корінної національності до органів державного управління, створення мережі освітніх закладів, установ науки і

культури, газет і журналів, розвиток книговидавничої справи національними мовами. В УСРР коренізація набула насамперед форми українізації. Поряд із цим, відповідні заходи проводилися й серед національних меншин республіки, в тому числі євреїв, у контексті цієї політики створювалися єврейські структурні підрозділи у державних органах, формувалися єврейські адміністративно-територіальні одиниці, відкривалися освітні заклади із викладанням мовою їдиш, вживалися кроки на шляху до розвитку єврейської літератури, юдаїки, мистецтва тощо. Роботою цих органів керувала Центральна комісія Національних меншин при ВУЦВК, діяли аналогічні структури при губернських та окружних виконавчих комітетах Рад [4, с 50].

У рамках політики коренізації збільшується кількість єврейських початкових шил, лікнепів для дорослих, дошкільних навчально-виховних закладів та закладів вищої освіти. Протягом 1925-1926 рр. в Україні працювало 66 клубів, з них 52 єврейські робітничі клуби, 46 єврейських сільбудів, 118 хат-читалень, 127 єврейських бібліотек, 507 пунктів лікнепу, 20 червоних куточків [4, с 51]. Мова східноєвропейського єврейства - їдиш, посідала в житті євреїв ключову роль. Сприятливі, порівняно з безправним імперським минулим, можливості для єврейського національного відродження були активно використані єврейськими інтелектуалами, які поповнили скарбницю культури єврейського народу новими, безперечно, вагомими здобутками. Однак, хоч би яким це не здавалося парадоксальним, досягалося воно радше всупереч, аніж завдяки радянській політиці в національній сфері, адже провідна ідея, що нею керувалися більшовики, проголошуючи коренізацію, полягала в тому, щоб максимально наблизити «національні маси» до радянської влади, інакше кажучи, «радянлізувати» їх руками власної національної еліти. Як освіта, так і культура національних меншин того часу була проникнута ідеєю класового і партійного підходу до роботи культурно-освітніх закладів, що мали стати кузнею ідеологічного виховання трудящих як будівників соціалізму [3].

З цією метою, з приходом радянської влади у Житомирі був заснований Єврейський робітничий клуб. У звіті керівника Художнього сектору при Відділі

народної освіти Пекарського на нараді 29 липня 1922 р. повідомлялося, що у великодні дні проводилися вечори для робітників-євреїв, щоб відволікти їх від святкувань. Присутніми були більше 600 чоловік [5, арк. 27].

У Житомирі 13 грудня 1924 р. відкрилася II загальноміська єврейська робітничка безпартійна конференція, на якій були присутні делегати від усього єврейського «пролетаріату» Житомира. Було підкреслено, що справа національна розв'язана в СРСР правильно. Наголошувалося, що «Жовтнева революція дала можливість всім націям, що мешкають у спілці Радянських Республік вільно обговорювати всі справи на рідній мові, і що, на всій кулі земній робітники і селяни не мають таких прав - як у СРСР» [8, с. 8].

Зародження єврейського театру ще у другій половині XIX ст. відбувалося у складних умовах. З одного боку - заборона іудейської релігії на лицедійство та образотворчі мистецтва, з іншого - імперська політика, що гальмувала вільний розвиток національних культур. На межі XX ст. відбуваються перші успішні спроби кращих їдишистських театральних колективів, всупереч забороні, грати у великих містах. України, як то Одеса, Київ, Харків. В цей період єврейський театр стає невід'ємною частиною міської культури й у Житомирі [12].

Поштовхом до появи київського театру стала організація «Культур-ліга» - Товариство сприяння розвитку єврейської культури, яке було утворене у 1918 р. за участю Міністерства з єврейських справ. УНР і ряду єврейських партій - Бунд, Фарейнігте, Поалей-Ціон та Фолкспартей (Об'єднана єврейська соціалістична робоча партія). Після перевороту і приходу до влади гетьмана П.Скоропадського, Міністерство з єврейських справ ліквідували. Культур-Ліга не тільки збереглася, а й взяла на себе всі функції ліквідованої державної структури, працювали секції, що охоплюють всі напрямки культури. Театральний напрямок очолював талановитий режисер і драматург Іегуда Лейб Баумволь [18].

На Житомирщині цей час позначився також короткою хвилею ргнесансу розвитку культури, зокрема й української та єврейської. У Житомирі продовжував діяти приватний Єврейський Художній театр, який мав своє власне

приміщення по вулиці Петроградській, 11 [6, арк. 14]. В єврейському театрі існувала традиція, у відповідності з якою співаки хору у синагозі спочатку ставали театральними хористами, а згодом - й драматичними акторами. Хоча Київ територіально і знаходився у «межі осілості», проте юридично був виключений з неї. Тому у місті селитися особам іудейського віросповідання дозволялося обмежено та дуже регламентовано. Єврейські театральні колективи «кружляли» навколо Києва, який був надзвичайно привабливим для антрепренерів з огляду на потенційного міського глядача - єврейських купців і підприємців [11].

Час створення єврейського театру у Житомирі достеменно не відомий, хоча це не може бути раніше березня 1917 р. Однак, вже на початку 20-х рр. XX ст. він припинив своє існування. На колегії Волинської губернської ради народного господарства від 15 грудня 1920 р. було розглянуто питання про постановку вистав єврейською мовою. Єврейську секцію очолював Ягов, який також був присутнім на цьому засіданні. Було прийнято рішення запросити єврейську трупу й організувати показ вистав єврейською мовою під час проведення «Тижня дитини». Членам Євсекції було доручено розробити репертуар та надати його на затвердження. Але, у цьому ж рішенні йдеться про те, що з причини невідповідності принципам пролетарського мистецтва, слід припинити діяльність працюючої у Житомирі єврейської трупи [7, арк. 50].

Відділ Народної освіти в Житомирі, наприкінці грудня 1920 р. звернувся з пропозицією до Волинської губернської ради народного господарства відремонтувати приміщення цього театру «в зв'язку з націоналізацією» [6, арк. 3]. Був розроблений кошторис на 26 сторінках, де детально були розписані всі необхідні ремонтні роботи, й визначено їх кошторис - 2 221 348 крб. Як засвідчує інформація, наведена у документі, приміщення на той час було у занедбаному стані, ремонту потребували фойє, галереї, глядацька зала, опалювальна система, вбиральні тощо. На початку 1921 р. вже був виданий аванс у розмірі 500 тис. крб. для ремонтних робіт у приміщенні Єврейського Художнього театру [6, арк. 1]. Подальша доля театру невідома, з високою долею

ймовірності можемо припустити, що у цьому приміщенні розпочав свою діяльність Перший Волинський державний театр.

Навесні 1918 р. відкрився ще один театр у Житомирі під назвою «Арлекін». Це був, на думку Житомирського краєзнавця Г. Мокрицького, типовий для того часу театр мініатюр, де відбувались переодягання акторів під час вистави на очах у глядачів, невибагливі вар'єте, скетчі⁴, інтермедії. Театр не встиг обзавестися власним приміщенням і діяв у найманих, допоки не зник у вихорі революційних років [13, с. 334].

26 травня 1919 р. розпочав своє існування Перший радянський театр, який діяв при Волинському губвійськоматі, що засвідчує, що з перших днів свого існування радянська влада заявила про себе як тоталітарна, воєнізована командна політична система, навіть, у такій делікатній сфері як театр. Головним режисером нового житомирського театрального закладу був призначений Людвиг Казимирович Людвигов (справжнє прізвище Маєвський), відомий російський актор і режисер [14, с. 213].

У звіті про роботу Культсектора за квітень 1920 р. повідомлялося, що у Житомирі в цей час діяли Перший та Другий Волинські державні театри й велася підготовка до літнього сезону. Були показані такі, вистави, як «Кохання трьох королів», «Павло I», «Казка про щастя», «Яма» тощо. У липні 1920 р. був затверджений новий штат Першого Волинського державного театру в Житомирі, в жому можна побачити багато єврейських імен і прізвищ [5, арк. 19]. Частина п'єс не мали дозволу Головного політичного відділу, але демонструвалися, щоб заробити кошти артистам, як правило, саме вони й мали найбільший успіх у глядачів. Перший держтеатр провів за цей час всього три вистави через збитковість, але приміщення використовувалося різноманітними державними установами для вистав спеціального призначення. В цей же час у Житомирі функціонувало й два кінотеатри [5, арк. 20].

⁴ Скетч (англ. sketch, буквально - ескіз, начерк, від грец. комічна п'єса з двома, рідше трьома персонажами.

- випадковий, імпровізований) - невелика

Через декілька місяців на основі цих театрів був створений Перший державний драматичний театр ім. Т. Шевченка. На колегії Волинської губернської ради народного господарства від 15 грудня 1920 р. розглядалася заява артиста О. Капніста про облаштування оперних вистав у цьому театрі. Було прийнято рішення про те, що 50 % квитків мали поступати у розпорядження відділу Народної освіти безкоштовно, а на інші квитки встановлювалася така ціна: не дорожче 1000 крб за ложу і 800 крб за крісло [7, арк. 50].

З початку 1920-х рр. у Житомирі діяв український «Незалежний театр», фундатором якого був Степан Корнійович Бондарчук (народився у містечку Кодня під Житомиром). Пізніше, у 1922 р. він стояв разом з Лесем Курбасом біля витоків театру «Березіль». Також розпочинав тут свою театральну діяльність син відомого метеоролога М. Кудрицького, Павло Кудрицький, який також працював у «Березолі» [14, с. 216]. Та вже у 1923 р. «Незалежний театр» у Житомирі припинив своє існування, залишивши помітний слід у становленні української театральної культури в Житомирі.

Керував театром Художній сектор прк Відділі народної освіти. Керівник Художнього сектору при Відділі освіти, Пекарський на нараді 29 липня 1922 р. засудив діяльність цього сектора через відсутність пропаганди комунізм в його діяльності. «Ми забули, що таке плакат, що таке агітація, нічого немає, що було так широко розвішене у період революції... В останній час свій попит пред'являє буржуазія» - заявляв він [5, арк. 47]. Т. Пекарський висунув пропозицію встановити контроль за репертуаром театру. В складних умовах, вважав Пекарський, можна було створити три губернських показових театри: російський, єврейський та український. Потрібно було, щоб ці театри за 4-5 місяців підготували вистави, а потім з готовим матеріалом виїжджали в інші міста й містечка губернії і там проводили по одному місяцю з метою пропаганди комунізму.

У Бердичеві до 1917 р. існував приватний театр Шеренціса. Від моменту захоплення влади більшовиками, приміщення театру влада використовувала для

власних потреб, переважно для агітації та концертів-мітингів з метою залучення робітників, селян, червоноармійців до комуністичної партії [17, с 148]. У 1921 р. приміщення театру перейшло у власність управління народної освіти.

У міській газеті «Голос труда», в березні 1923 р., була розміщена стаття, в якій підіймалося питання про передачу приміщення хоральної синагоги Бердичева для облаштування робітничого театру. Мотивувалася така пропозиція тим, що в місті діє лише один театр, який не може задовольнити усіх театральних потреб його мешканців [15, с 6]. 1924 р. став особливо «врожайним» на театральні гастролі. Серед труп, завітали до міста: Ленінградський театр «Криве дзеркало», Московський театр «Корш», Перший Польський державний театр (проіснував всього два роки). 20 квітня 1924 р. у приміщенні міського театру відбувся виступ ансамблю Житомирської опери з виставою «Кармен», а наступного дня трупа влаштувала великий балетний вечір-концерт [2]. В травні цього ж року до Житомира та Бердичева прибув на гастролі Київський єврейський державний театр «Кунст-Вінкл» на чолі з «корифеєм єврейської сцени Рудольфом Заславським» [17, с 150]. У спектаклях брали участь артисти С. Стрельська, Н. Штернберг та інші. Глядачі мали можливість побачити спектаклі за мотивами творів Шолом-Алейхема «Мот'є Ганев», «Сутиніло», «Янкель іа Америке».

Влітку 1932 р. у Житомирі проводив гастрольні вистави Київський «ГОСЕТ»⁵. Після перегляду вистав, актор Йосип Грос-Колін згадував: «Так, це була насправді трупа чудових майстрів. Це був єврейський художній театр у повному сенсі слова. <...> Реалістична манера гри, новий репертуар, нова тематика захоплювали глядача. Відмінним: був спектакль «Вулиця радості». Там виділявся Калманович - о, що це був за актор!» [11].

У 1934 р. Києву повернули статус столичного центру. У зв'язку із цим, із Харкова до Києва було переведено й головний єврейський театр республіки -

Назва «ГОСЕТ» використовується як власне ім'я, згідно з усталеною термінологією, що застосовується для визначення єврейських театрів (Московський «ГОСЕТ», Київській «ГОСЕТ» тощо). Назва ДЕРЖЕТ загальноприйнятою не стала.

Перший Всеукраїнський «ГОСЕТ». Відбулося злиття двох труп: Харківського і Київського «ГОСЕТів» під керівництвом Бориса Вершилова. З цього моменту, й без того сильний акторський склад Київського театру, став просто «зоряним.* - на одній сцені працювали Ада Сонц і Лазар Калмішович, Шева Фінгерова і Абрам Нугер, Дмитро Жаботинський та Анна Шейнфельд, Семен Бідер й Нехама Вайсман, Данило Дніпров і Поліна Померанц - кращі актори єврейського театру в Україні. На посаді головного художника цього театру працював з 1 червня 1934 р., одразу після завершення навчання у Київському Художньому інституті, Л. Волинський (Рабінович) - відомий письменник, мистецтвознавець, який брав участь у пошуках шедеврів Дрезденської галереї після завершення Другої світової війни Тривалий період його довоєнного життя пов'язувався із Житомиром, в якому він мешкав разом із батьками, а під час навчання працював художником-оформлювачем у місцевих театрах [10].

Режисер Київського «ГОСЕТу» Мойсей Лоев у своїх мемуарах згадує виразний епізод. Приміщення, в якому працював театр (колишній Клуб будівельників, за адресою вул. Хрещатик, 29) вже давно потребувало ремонту, особливо дірявий дах. Одного разу під час вистави «Суламіф» заgrimів грім, почалася сильна злива. На сцені ж Суламіф-Шейнфельд заблукала в пустелі, потерпає від спраги і спеки в пошуках колодязя... І ось коли вона у відчаї вигукнула: «Пити! Води!» зі стелі закрापала дощова вода. Актриса не розгубилася; стала на коліна, підняла руки до неба і промовила: - Дякую тобі, Господи, ти почув мою молитву, врягував від спраги, від страшної мученицької смерті! Потім підвелася, закружляла в якомусь дикому ритуальному танці, ковтаючи дощові краплі... - Глядачі шалено аплодували молодій актрисі - і ті, хто зрозумів, що відбулося, й ті, хто вирішив, що так було задумано [9, с 75]. Адресу Хрещатик, 29 (у дворі якого знаходився театр), знали усі євреї Києва. З обох сторін арки Київського ГОСЕТу була розміщена світлова афіша театру двома мовами - російською та їдиш. Кращі вистави проходили з незмінними аншлагами [12].

Група акторів Київського «ГОСЕТу» на чолі з молодою енергійною Шаєю Патлах створила в цей час невеликий пересувний театр і в Житомирі [9, с 79]. Таким чином, єврейський театр продовжував свою діяльність всупереч політики більшовиків.

Ще з кінця 20-х рр. XX ст. почали намічатися негативні тенденції у ставленні до єврейської національної меншини: Сталін та більшовицьке керівництво поступово почали згортати попередні реформи у галузі національної політики. Поступово звужувались сфери використання мови їдиш: це торкнулось освіти, періодики, тиражі якої спочатку скорочувалися, а з часом часописи та газети на їдиші та івриті зникли зовсім. Звісно, що в таких умовах єврейський театр також був приречений. Фактично об'єднання Харківського і Київського «ГОСЕТів» було першим кроком до згортання реалізації проектів у сфері єврейської культури. Як і всюди в СРСР, 1937 р. у Київському ГОСЕТі пройшов під знаком репресій. Але театр, всупереч обставинам, тиску влади, продовжував жити та працювати. У передвоєнний період у репертуарі «ГОСЕТу» з'являється кілька веселих розважальних п'єс, комедійними постановками театр прагнув відволікти глядача від суворой реалістичності Київський Всеукраїнський «ГОСЕТ» другої половини 30-х рр. - безсумнівно, кращий єврейський театральний колектив в Україні.

Підсумовуючи, зазначимо, що в умовах коренізації національна театральна культура отримала значний імпульс для свого розвитку. Попри проблеми економічного та політичного характеру, вона розвивалась. Слід відмітити, що радянська влада велику увагу приділяла театральному мистецтву краю з метою пропаганди ідей комунізму, в тому числі й єврейського. Характерною особливістю окресленого періоду став тісний взаємозв'язок між представниками українських та єврейських театральних колективів. Попри нетривалість в існуванні, єврейські театри регіону залишили помітний слід у розвитку його загальної театральної культури. Попри те, що автору статті вдалось віднайти нові архівні документи, які раніше не були введені до наукового обігу, для дослідників залишається справою честі пошуки нових

матеріалів, які б дозволили пролити світло на невідомі сторінки та детально дослідити історію Житомирського Єврейського театру та його акторів й режисерів.

Література та джерела:

1. Вторая гастроль корифея еврейской сцены Рудольфа Заславского. Реклама // Голос труда. - 1924 г. - 18, 24, 25, 27 мая.
2. Гастроль ансамбля Житомирской оперы. Реклама // Голос труда. - 1924 г. - 20 апреля.
3. Гуцало Л. В. Національні меншини України в політиці коренізації 20 - 30 років XX століття // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. - 2006. - Вин. 29. - С 110-124. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2006_29_11 (дата звернення 21.02. 2018 р.).
4. Гуцало Л. В. Національно-культурне життя єврейського населення у 20-30-х рр. XX ст. // Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євреї на Житомирщині: історія і сучасність» - Житомир, 2008. - 220 с
5. Державний архів Житомирської області (далі - ДАЖО), Ф. р.-31, оп.1, спр.55, арк. 47.
6. ДАЖО, Ф. р.-32, оп. 1, спр.3166, арк. 29.
7. ДАЖО, Ф. р.-31, оп.1, спр.6, арк. 50.
8. Єврейська робітничка безпартійна конференція // Радянська Волинь - 16 грудня - 1924 р. - с 8.
9. Лоев М. Украденная муза: Воспоминания о Киевском государственном еврейском театре имени Шолом-Алейхема. Харьков - Киев - Черновцы, 1925-1950. - Киев: Дух і Літера. - 2004. - 243 с.
10. Леонид Наумович Вольнский. Жизнь и творчество. URL: <http://zwmger.it/> (дата звернення 27.01. 2018 р.).
11. Мелешкіна І. Лейзер Калманович - видатний актор єврейського театру в Україні. URL: aej.org.ua/history/1727.html (дата звернення 25.02. 2018 р.)

12. Мелешкіна т. Київський Всеукраїнський «ГОСЕТ» (1928 - 1950). Періоди діяльності old.burago.com.ua/.../470-meleshkina-i-kijivskij-vseukrajins... (дата звернення 18.02.2019).
13. Мокрицький Г.П. Танго з минулим: Неординарні постаті в історії Житомира. -Житомир: Волинь. -2014. -416с.
14. Мокрицький Г.П. «Тут музика живе уже віками...: Історія будівлі філармонії в Житомирі». -Житомир: Волинь. - 2014. - 260 с
15. О передаче хоральной синагоги под театр рабочим // Голос труда. - 1923 р. - 10 березня.
16. Рудницька Н. В. Освіта євреїв Волинської губернії у ХІХ - на початку ХХ століття: [монографія] / Н. В. Рудницька. - Житомир: «Хесед Шломо», 2007. - 216 с.
17. Скавронський П.С., Толочко В.І. Сторінки театрального життя Бердичева в 20-50-х рр. ХХ ст. // Духовні витоки Житомирщини: Науковий збірник «Велика Волинь»: Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. - Т. 29. -Житомир: М. Косенко, 2003. - 332 с
18. Феномен Культур -Ліги. Незалежна організація єврейської культури та освіти. Документи, дослідження, історія видавничої діяльності // URL.nbuv.gov.ua/node/1918 (дата звернення 24.02. 2019 р.).

О.А. Геча

**ЄВРЕЙСЬКИЙ ТЕАТРАК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ В УМОВАХ
КОРЕНІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ТЕАТРАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ)**

Анотація. У статті розглядається розвиток театрального процесу на Житомирщині напередодні та у період реалізації політики коренізації, його функціонування в культурному контексті першої третини ХХ ст. Відображено стан розвитку театрального мистецтва у Житомирі й Бердичеві, а також роботу Київського «ГОСЕТу» у передвоєний період. Доведено, що радянська влада велику увагу приділяла театральному

мистецтву краю з метою пропаганди ідей комунізму, в тому числі й єврейського.

Ключові слова: театр, євреї, Правобережна Україна.

Е.А. Геча

**ЕВРЕЙСКИЙ ТЕАТР КАК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРЫ В УСЛОВИЯХ
КОРЕНИЗАЦИИ (НА ПРИМЕРЕ ТЕАТРАЛЬНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ
ПРАВОБЕРЕЖНОЙ УКРАИНЫ)**

Аннотация. В статье рассматривается развитие театрального процесса на Житомирщине накануне и в период реализации политики коренизации, его функционирования в культурном контексте первой трети ХХ в. Отражено состояние развития театрального искусства в Житомире и Бердичеве, а также работу Киевского «ГОСЕТа» в передвоенный период. Доказано, что советская власть большое внимание уделяла театральному искусству края с целью пропаганды идей коммунизма, в том числе и еврейского.

Ключевые слова: театр, евреи, Правобережная Украина.

О Л. Gecha

**THE JEWISH THEATER AS A. PHENOMENON OF CULTURE IN THE
CONDITIONS OF CORENIZATION (ON THE EXAMPLE OF THEATRICAL
INSTITUTIONS OF LAW-BEARING UKRAINE)**

Abstract: The article deals with the development of the theatrical process in Zhytomyr region just before and in the period of the policy of coronation, its functioning in the cultural context of the first third of the XXth century. Soviet power specification and peculiarities regarding the Jewish population in Ukraine, which provided for the implementation of special measures to promote the political and cultural development of national minorities, was analyzed. The activity of the Votyn Provincial Council of the National Economy in Zhytomyr is being explored to involve the Jewish theater troupe in order to promote the ideas of communism in Zhytomyr region. The article shows the state of development of theater art in Zhytomyr and Berdichev, as well as the work of the Kiev "GOSET in the pre-war period". The

Soviet authorities, seeking to attract the Jewish community to active activities in the construction of socialism, contributed to their cultural and economic development first, but when the main goal was achieved, they began a mass repressive policy.

Keywords: *theater, Jews, Right Bank IJImaine.*